

Ένας βοσκός στον Ελικώνα ήταν ο Ησίοδος, όπως τον θέλει η παράδοση. Έζησε ανάμεσα στα 750 και 700 π. Χ. και μάλλον δούλευε για το ιερατείο της εποχής. Ο ίδιος λέει πως μια μέρα, εκεί που έβοσκε τα πρόβατά του, μπροστά του παρουσιάστηκαν οι εννέα Μούσες, τον κατσάδιασαν ως εκπρόσωπο όλων των βοσκών που μόνο στο φαγητό είχαν το νου τους και τον φώτισαν να γράψει την «Θεογονία», την κωδικοποίηση της γέννησης των θεών. Οι Μούσες αυτές είχαν μητέρα την Τιτανίδα Μνημοσύνη, κόρη του Ουρανού και της Γης, αδελφή της Θέμιδας, προσωποποίηση της μνήμης. Και, βέβαια, πατέρα είχαν τον Δία. Όπως και με την Θέμιδα, ο γάμος του Δία με την Μνημοσύνη έγινε με κάθε λαμπρότητα. Στην επίσημη τελετή, ο Δίας ρώτησε τους άλλους θεούς, τι τους λείπει. Εκείνοι απάντησαν ότι χρειάζονταν «κάποιες να υμνούν την δόξα σου».

Ο Δίας πλάγιαζε με την Μνημοσύνη επί εννέα νύχτες. Εννιά μήνες αργότερα, γεννήθηκαν οι Εννέα Μούσες, όλες με την ίδια πάντα γνώμη. Γεννήθηκαν στην Πιερία (Πιερίδες), χόρευαν στον Ελικώνα (Ελικωνιάδες). Ο Πήγασος, το φτερωτό άλογο της έμπνευσης, χτύπησε με την οπλή του έναν βράχο εκεί κι ανέβλυσε η Ιπποκρήνη. Σ' αυτήν λούζονταν οι Μούσες, εκεί κοντά ήταν ο τόπος του χορού τους, νύμφες αρχικά των βουνών και των βουνίσσιων πηγών, όπως πιστεύουν πολλοί ερευνητές. Πολύ αργότερα, τοποθετήθηκαν στον Παρνασσό, βουνό του Απόλλωνα του Μουσαγέτη (του ηγέτη των Μουσών που χρίστηκε αρχηγός της χορωδίας τους). Αλφαβητικά:

Η Ερατώ ήταν η Μούσα της ερωτικής ποίησης.

Η Ευτέρπη ήταν η Μούσα της μουσικής που παρήγε ο αυλός.

Η Θάλεια ήταν η Μούσα της κωμωδίας.

Η Καλλιόπη ήταν η πρώτη και η πιο σεβαστή, Μούσα της επικής ποίησης.

Η Κλειώ ήταν επίσης Μούσα της επικής ποίησης (προστάτισσα της ιστορίας).

Η Μελπομένη ήταν η Μούσα της τραγωδίας.

Η Ουρανία ήταν η Μούσα της μελέτης των άστρων αλλά και της επικής ποίησης.

Η Πολύμνια ήταν η Μούσα της μίμησης.

Και η Τερψιχόρη, αρχικά Μούσα του χορού, στη συνέχεια της λυρικής ποίησης.

Με χορό, μουσική και στίχους, ο άνθρωπος μπορούσε να θυμάται τα περασμένα χωρίς να είναι ανάγκη να τα καταγράψει, οπότε πολύ λογικά οι Μούσες που τραγουδούσαν την δόξα των θεών ήταν κόρες της Μνημοσύνης: Τρεις για την επική ποίηση, τρεις για την θεατρική τέχνη (τραγωδία, κωμωδία, μιμική) και τρεις για τη μουσική και τη λυρική (τη με τη συνοδεία λύρας) ποίηση καθώς και το ερωτικό τραγούδι. Άλλωστε, αρχικά ήταν μόνο τρεις, η Μνήμη, η Μελέτη και η Αοιδή (αοιδός). Κάποτε μόνο μία. Οι ποιητές την επικαλούνταν και της ζητούσαν να τους εμπνεύσει:

«Άνδρα μοι ἔννεπε, Μούσα, πολύτροπον» (για τον άνδρα τον πολυμήχανο, τραγούδησέ μου, Μούσα) είναι η αρχή του περιβόητου πρώτου στίχου της Οδύσσειας, «Μήνιν ἀοιδε, θεά, Πηληιάδεω Ἀχιλλῆος» (την οργή ψάλλε μου, θεά {Μούσα}, του γιου του Πηλέα, Αχιλλέα) είναι ο πρώτος στίχος της Ιλιάδας.

Κατά τον Απολλόδωρο, η σεβάσμια Καλλιόπη αγαπήθηκε από τον Οίαγρο, πανάρχαιο βασιλιά της Θράκης και του γέννησε (στην πραγματικότητα στον Απόλλωνα) γιους τον Ορφέα και τον Λίνο, δάσκαλο μουσικής και ένα από τα θύματα του Ηρακλή. Ο Απόλλωνας απέκτησε από την Θάλεια τους Κορύβαντες, ο ποταμός Αχελώος από την Μελπομένη τις Σειρήνες και ο ποταμός Στρυμόνας από την Ευτέρπη (ή την Καλλιόπη) τον Ρήσο, θύμα του Διομήδη (και του Οδυσσέα) στον Τρωικό πόλεμο.

Πάντα κατά τον Απολλόδωρο, η Μούσα Κλειώ κακολογούσε την Αφροδίτη που είχε ερωτικές σχέσεις με τον Άδωνη. Θύμωσε εκείνη και την έκανε να ερωτευτεί τον Πίερο, γιο

του Μάγνητα από την Θράκη. Γεννήθηκε ο ωραίος Υάκινθος. Κατά την εκδοχή αυτή, δεν ήταν ο άνεμος Ζέφυρος που τον ερωτεύτηκε αλλά ο Θάμυρης, γιος του Φιλάμμωνα και της νύμφης Αργιόπης, ο πρώτος θνητός που ερωτεύτηκε θνητό. Τον Υάκινθο σκότωσε κατά λάθος ο Απόλλωνας, αντραστής του Θάμυρη, ο οποίος είχε μάθει από τον πατέρα του να παίζει εξαίση κιθάρα και να τραγουδά υπέροχα. Παινεύονταν γι' αυτές του τις ικανότητες και έβαλε στοίχημα με τις Μούσες. Αν τις νικούσε όλες στη μουσική, θα τις είχε όλες, τη μια μετά την άλλη, στο κρεβάτι του. Αν νικιόταν, θα έχανε ότι εκείνες αποφάσιζαν. Νικήθηκε. Οι Μούσες του πήραν την όραση και τον άφησαν τυφλό.

Στην Οδύσσεια (θ 62 – 65), αναφέρεται ότι ο αοιδός Δημόδοκος αγαπήθηκε από τη Μούσα που του πήρε την όραση αλλά του χάρισε γλυκιά φωνή. Και ο ίδιος ο Όμηρος ήταν αοιδός, «ο μη ορών» στην αιολική διάλεκτο, «αυτός που δεν έβλεπε».

Η παράδοση θέλει τυφλούς όλους τους μυθικούς τραγουδιστές, τους αοιδούς, πρόγονους των τροβαδούρων που περιφέρονταν από κάστρο σε κάστρο και, στις αυλές των αρχόντων, υμνούσαν παλιά ηρωικά κατορθώματα, για να βγάλουν το ψωμί τους. Οι ερευνητές πιστεύουν ότι στην αρχαϊκή εποχή αοιδοί γίνονταν τυφλοί, επειδή, μη έχοντας όραση, ήταν ακατάλληλοι για την οποιαδήποτε άλλη δουλειά, ενώ η τυφλότητά τους γινόταν αιτία να οξύνεται η μνήμη τους. Μπορούσαν έτσι να υπηρετούν την τέχνη των κοριτσιών της Μνημοσύνης.

(τελευταία επεξεργασία, 12 Νοεμβρίου 2020)